

Risico Preferentie Onderzoek

Binnenkort beginnen veel pensioenfondsen aan het risico preferentie onderzoek (RPO) dat in de WTP wordt voorgeschreven. Het pensioenfonds moet zowel de risico draagkracht als de risico houding vaststellen. Dat is lastig omdat de meeste deelnemers daar zelf ook geen idee van hebben. De deelnemers krijgen dan lastige vragen als " wat heeft u liever : een verwacht pensioen van 1000 euro, maar 500 euro als het tegen zit of een verwacht pensioen van 1100 euro, maar 400 euro als het tegen zit. Dit soort vragen wordt zowel aan de actieve als aan de al gepensioneerde deelnemers gesteld. Voor de actieve deelnemers komt het er op neer dat ze nu vragen welke mening ze over 20 jaar zullen hebben. De meeste mensen denken dat ze over 20 jaar dezelfde opvattingen hebben als nu. Maar de praktijk is doorgaans anders.

Verder wordt er in bij het RPO impliciet vanuit gegaan dat mensen met lage inkomens een lagere risicodraagkracht hebben dan mensen met hoge inkomens. Het is echter niet vanzelfsprekend dat dit ook zo is als je de AOW mee telt die mensen ook ontvangen. De onderstaande tabel geeft aan wat het effect is van een 30% lager pensioen voor een alleenstaande met een inkomen van het minimumloon, modaal of twee maal modaal.

	Minimum	Modaal	2 x Modaal
Inkomen	€ 23.210	€ 40.000	€ 80.000
franchise	€ 16.322	€ 16.322	€ 16.322
pensioen grondslag	€ 6.888	€ 23.678	€ 63.678
Pensioen 60% eindloon	€ 4.133	€ 14.207	€ 38.207
AOW alleenstaande	€ 17.170	€ 17.170	€ 17.170
totaal inkomen	€ 21.303	€ 31.377	€ 55.377
pensioen als percentage van het totale inkomen	19%	45%	69%
Inkomens verlies als het pensioen 30% lager is	6%	14%	21%

Een 30% lager pensioen kost de minimumloner 6% van het totale inkomen. Voor de modaal of 2 maal modaal verdiener is het 14% en 21%. De 2 x modaal verdiener die zijn uitgavenpatroon op zijn hoge pensioeninkomen heeft afgestemd is dus veel kwetsbaarder voor pensioenverlies dan de minimumloner die het vooral van de AOW moet hebben.

Ongeveer 30% van de huwelijken eindigt in een scheiding. De deelnemer die gaat scheiden verliest ongeveer de helft van zijn pensioenopbouw. De 2 x modaal verdiener die kort voor pensioenleeftijd gaat scheiden verliest dan ongeveer 1/3 van zijn inkomen na pensioendatum.

In het RPO worden doorgaans alleen maar vragen gesteld over het inkomens risico. Als men zich geen inkomensdaling kan veroorloven is het advies om minder in aandelen te beleggen. Maar of iemand de huur en de boodschappen kan betalen hangt niet alleen af van het inkomen, maar ook van de prijzen. Volgens de cie parameters ligt de rente op staatsleningen

structureel onder de inflatie. Met een pensioen dat grotendeels in staatsleningen is belegd kan men de inflatie niet compenseren. In een goed RPO zouden er dus ook vragen gesteld moeten worden over het inflatie risico.

Bij 2,5% inflatie, dit is het gemiddelde over de afgelopen 40 jaar, is er in de gemiddelde pensioenperiode van ongeveer 20 jaar al 40% koopkracht verlies. Pensioendeelnemers die zich dit verlies niet kunnen veroorloven zouden dus het advies moeten krijgen om meer in aandelen te beleggen. Die compenseren de inflatie op wat langere termijn juist wel.

Dit leidt tot de paradoxale situatie dat de deelnemers die zich geen inkomensverlies kunnen veroorloven het advies krijgen om meer in obligaties te beleggen en dat deelnemers die zich geen prijsstijgingen kunnen veroorloven het advies krijgen om meer in aandelen te beleggen.

Het RPO draait om de veronderstellingen dat mensen met lage inkomens en ouderen minder risicodraagkracht hebben. Als er ook rekening gehouden wordt met het AOW inkomen en er ook naar het inflatie risico wordt gekeken, zijn beide aannames waarschijnlijk onjuist. De echte pensioenrisico's zijn niet de beleggingen maar de inflatie en de persoonlijke omstandigheden zoals een scheiding of verlies van de partner. Maar deze risico's worden in het RPO niet gemeten.